

PRIS 10 KR

Skanör 1879, teckning av A.P. Erikson.

Att resa över Ljungen

»Resan över Ljungen«, Kulturföreningen Calluna:s senaste bok, utkom kring midsommar.

Boken består av reseberättelser under 170 år. Från Linné 1749 till Thorsten Örtenblad 1917. Ljungen beskrivs ur den tillfällige turistens synvinkel. Skarpsynta iakttagelser varvas med fördomar. Vi får bl.a beskrivningar över hur jakt, fiske och jordbruk har bedrivits under århundraderna. Linné, Tidström, Hülphers och Nilsson m.fl som reste under 1700- och början av 1800-talen var upptäcksresande i sitt eget land. Linné reste t.o.m på uppdrag av »höga vederbörande« och sökte efter inhemska alternativ till produkter som annars importerades för dyra pengar. Det fanns ett både nationalekonomiskt och ett kulturellt intresse i dessa resor.

De senare berättelserna är ofta skrivna av journalister i kåserande form. Efter mitten av 1800-talet beskrivs Skanör och Falsterbo som ett slags reservat för en äldre, nu närmast utdöd, och därför egendomlig livsform. I övriga Skåne, då enskiftet genomfördes, flyttades gårdarna ut ur byarna och jordbruket moderniserades. Fabriker etablerades i städerna och järnvägen, ångbåtarna m.fl nymodigheter introducerades. Men i Skanör och Falsterbo stod tiden still. Ljungen var ännu invånarnas gemensamma mark, där »hören« gick och vallade korna i sandig ödslighet.

Inte förrän i slutet av 1880-talet började Malmö och Trelleborgs innevånare upptäcka för-

delarna med naturen och det stilla livet härnere. Skogen hade vuxit sig stark och kunde ge skydd åt sommarstugorna och havsbadets hälsobringande effekt hade just uppmärksammats.

I början av vårt sekel var allt förändrat i de båda städerna. De stora bränderna kring selskiftet fick till följd att helt nya städer vuxit fram. Hamnen och järnvägen hade gjort resan till Ljungen snabb och bekväm och det var inte längre ett äventyr att ta sig över Ljungen.

Boken kostar 65 kr och finns att köpa på bl.a biblioteken.

Värnen norr om kyrkan i Skanör 1867, teckning av A. T. Gellerstedt.

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN

En okänd järnväg på Ljungen

SEDAN SIST...

Utställningen »Kämpinge bilder och minnen från förr« har visats på Höllvikens bibliotek dels i februari, dels kring midsommar. Vi genomförde en mindre medlemsvärvningskampanj under utställningen, vilket gav oss ca 70 nya medlemmar. En kväll med Kämpinge som tema genomfördes också på Biblioteket under februari. Omkring 30 »gamla« kämpingebor närvarade. Vi fick mycket information och många nya kontakter. Materialet sammanställs och arbetet med boken kommer att pågå under vintern. Utgivning är planerad till våren.

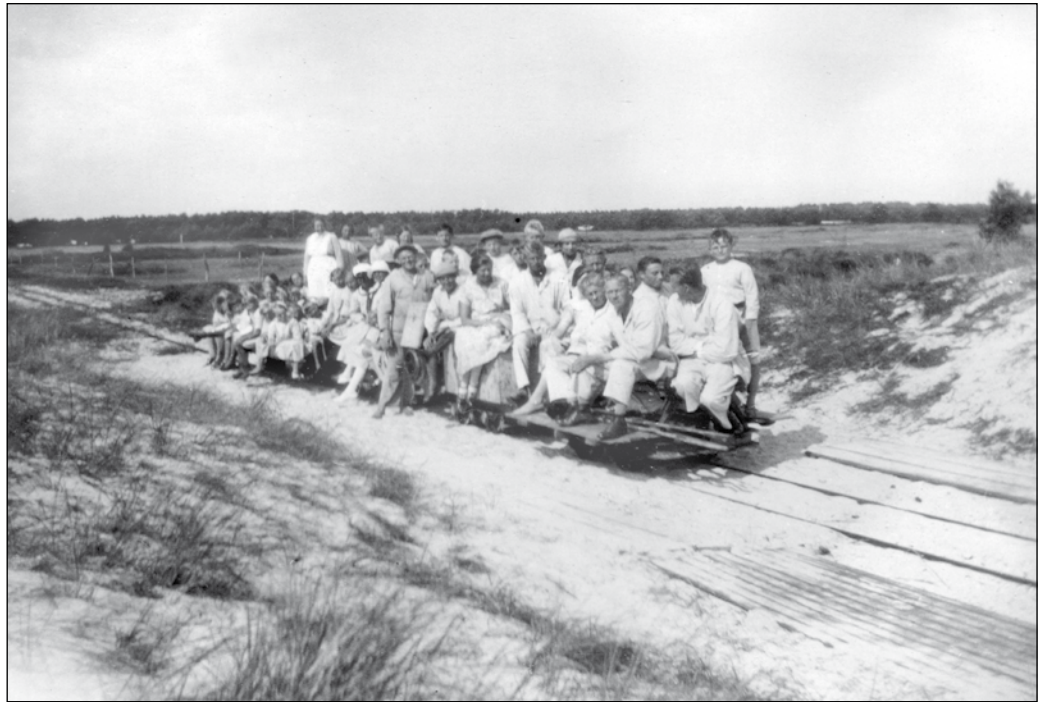
På årsmötet den 28 april delades CALUNAS KULTURPENNING ut. Det blev ett postumt hedrande av Bertil Rubin, som avled under våren. Han var en eldskäl både inom natur och kultur och ordförande i Bibliotekets Vänner. Kulturpenningen på 5.000 kr skänktes till Rotarys Läkarebank och mottogs av dess ordförande Kaleb Hölén, som tackade för gåvan samt berättade om läkarnas arbete i Afrika.

Därefter berättade Jan Larning om 30-talets Ljunghusen. Vi hoppas kunna återge föredraget i tryck så småningom.

Boken om butikerna på Ljungen, med arbetstiteln »från Sillabör till Snabbköp« har senarelagts, och beräknas nu utkomma under hösten. Istället kom boken »Resande över Ljungen« ut i midsommarveckan. Bokens innehåll beskrivs på annan plats.

Föreningen hedrades också under våren med att vår ordförande Ingemar Johansson bjöds att närvara på slottet i Stockholm vid H. M. Konungens 25-års jubileum som regent. Som gåva till kungaparet överräcktes föreningens hittills utkomna böcker i specialinbundna skinnband.

Många känner väl till att det har gått en hästspårsväg över Ljungskogen, men den lilla motordrivna järnvägen längs Ljungsättersvägen är okänd för de flesta. Under ett par årtionden gick detta spår från Ljungsätters sjukhus till stranden.

Vi söker ständigt material för att kunna ge ut böcker och småskrifter om Ljungen, i detta material dyker det då och då upp helt unika bilder.

Vad vi vet har det bara publicerats en berättelse om Ljungsätters sjukhus tidigare, i Vellinge Kommuniqué 1979. Vet någon i läsekretsen om det finns mer att läsa eller har egna minnen, som patient eller personal, så hör av er till oss i styrelsen. Vi planerar att inom några år ge ut en skrift om sjukhuset.

Det var Landstinget i Lund som 1921 byggde ett sanatorium för tuberkulospatienter.

Gården Ljungsäter i Ljunghusen köptes in och Byggmästare Anders Hansson från Höllviken anlätades att uppföra ett antal paviljonger med sjuksalar, personalrum, gymnastiksal, matsal mm. Man kunde ta emot upp till 110 patienter. Personalen bestod av omkring 20 personer, de flesta kom från Lunds lasarett.

Tuberkulos var inte en ovanlig sjukdom. Tuberkelbakterien fanns i mjölken. Detta var före pastöriseringen och kylskåpens tid. I behandlingen ingick sol och frisk luft och det fanns det gott om på Ljungen.

Då många patienter låg i gipsvagg eller hade gipsade ben eller armar, var det svårt att bära ner dem till stranden. Det var då man kom på att anlägga ett spår ner till stranden från sjukhuset. Från sängarna förde man över patienten till en bår som ställdes tvärs över en tralla. Antingen stakade man sedan fram trallan eller kopplade till ett litet lok, beroende på hur många som skulle med. Lok är egentligen mycket sagt, det var en liten låda med en motor som var placerad mellan vagnarna, men det fungerade som syns av bilderna.

Skulle man bara ner och bada eller ta sig en kopp kaffe vid stranden en sommarkväll, så fanns det en mindre tralla att tillgå. Det var ett underrede till en tippvagn, av den typ som används i gruvor. På denna hade man helt enkelt placerat några bräder som fick tjänstgöra som bänk.

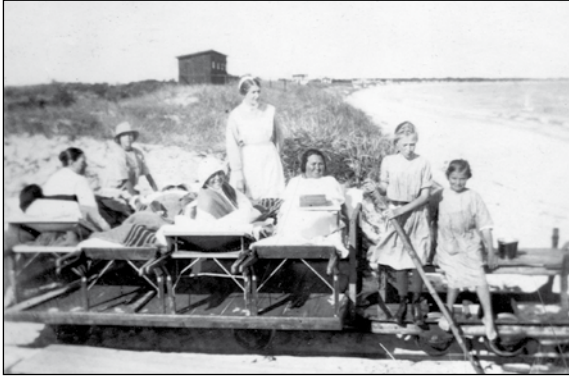
Ljungsätters sjukhus låg vid Ljungsättersvägen. Kartan till höger är från 1970, området är markerat med en svart fyrkant. Exakt placering är svår att ange då inga kartor gjordes under de år sjukhuset fanns till.

Trallan gick längs ett 1 km långt spår ungefär där Västra Kanal-vägen går idag.

Mannen i grå keps på bilden till vänster, bör vara trädgårdsmästare Jönsson. Det var han som skötte motorn som var placerad i en låda mellan vagnarna. Lådan syns på bilden längst ner.

Vad vi vet har det tidigare aldrig publicerats några bilder från denna »järnväg«, men visst var det ett imponerande bygge!

Bilderna är tagna ur ett fotoalbum med bilder, nästan utestående från sjukhuset, från åren 1923-30.

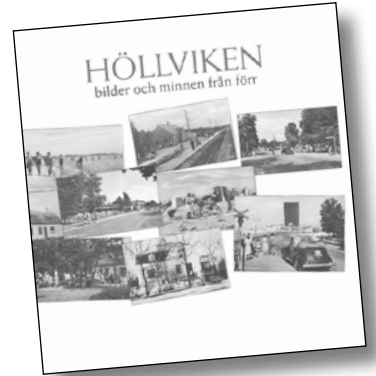
När beslutet om att kanalens skulle byggas kom i december 1940, tvingades man av naturliga sjaal att lägga ner sjukhuset, kanalen skulle nämligen komma att gå rakt igenom sjuksalarna. Några hus blev kvar, t.ex läkarvillan som ännu ligger vid Ljungsättersvägen, men de flesta byggnaderna flyttade man undan för att så småningom sälja dom som sommarstugor.

Järnvägen, eller spåret som det kallades, revs upp. Men det är möjligt att delar av det användes under byggandet av kanalen.

BÖCKER FRÅN CALLUNA

Böckerna finns att köpa på biblioteken i Höllviken, Skanör och Vellinge samt på Bärnstensmuséet i Kämpinge, Asps bok och papper i Vellinge och Turistbyrå vid Falsterbokanalen.

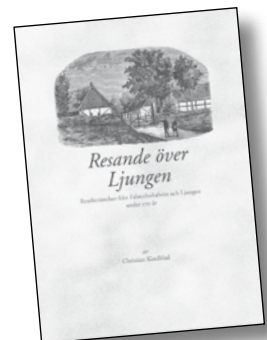
Höllviken – bilder och minnen från förr.

Pris 140 kr.

Ett stycke kanalhistoria.

Pris 40 kr.

Resande över Ljungen.

Pris 65 kr.

Bli medlem i
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA
sätt in 40 kr på
postgiro 250862-0

på Ljungen

Exempel på den typ av bilder vi söker. Interiör från Saluhallen i Höllviken på 1970-talet. Här ligger Posten idag.

Efterlysning!

Från Sillabör till Snabbköp

Kulturföreningen Callunas nästa bok är tänkt att handla om alla de speceriaffärer och lant-handlare, som funnits på Ljungen, främst i Höllviken och Ljunghusen (Kämpinge kommer att ägnas en helt egen bok under nästa år).

Vi söker bilder, historia och historier om vad man handlade, och vad man odlade själv, om fiskhandlare, drickabilar, torghandel och butiker. Tiden från omkring sekelskiftet till 1960-talet.

Bilder, både exteriörer och alldeles särskilt interiörer från alla de affärer som funnits på Ljungen genom tiderna är vi intresserade av. Har någon kvar en »kontrabok« från någon av speceri- affärerna?

Vi vill komma i kontakt med dig som an-tingen själv haft affär eller varit biträde, men också med dig som helt enkelt har roliga min-nen från förr.

Kämpinge – bilder och minnen från förr

Nästa år har vi planer på att ge ut en litet större bok om Kämpinge. I våras visade vi en utställ-ning på biblioteket i Höllviken med bilder från orten. Vi anordnade också en Kämpingeafton på biblioteket då vi pratade gamla minnen.

Men, vi vill ha mer! Personliga minnen och

amatörbilder från det dagliga livet i byn och på fiskeläget efterlyses.

Bilder på data

Föreningen har under våren avsatt pengar för att börja reproducera och registrera lånade bilder på data.

Alla bilder av intresse fotograferas och kopie-ras, därefter registreras bilderna i datorer med alla uppgifter om vad bilden föreställer, eventuella personnamn, årtal, vem som lånat oss bilden mm skrivs in. Vi kommer sedan att skanna in bilderna i datorn för att skapa en bild databas med sökning på olika ledord.

En räkning från Fredrik Nyströms filial vid stationen i Ljunghusen. 2 dl visprädd och 5 bananer för 1,43. Tiden är omkring 1940.

På Ljungen ges ut av
KULTURFÖRENINGEN
CALLUNA

Styrelse

Ingemar H. Johansson
Marianne Rönneberg
Christian Kindblad
Christer Holgersson
Bengt Sandberg

Redaktion

Christian Kindblad

Ansvarig utgivare

Ingemar H. Johansson

Layout

Christian Kindblad

Tryck

Copy Quick, Malmö

Adress

KULTURFÖRENINGEN CALLUNA
V. Mölledalsvägen 18
236 34 Höllviken

Postgiro

250862-0

Tidningen utkommer
med 2 nummer per år.

Återge gärna våra artiklar
men ange alltid källan.

Ljung, *Calluna vulgaris*

KULTURFÖRENINGEN
Calluna
DÅ OCH NU PÅ LJUNGEN